

Quadern d'art. Un vell publicista m'explicava que l'anunci més barat i poderós era un calendari de paper: els seus efectes duren 365 dies...

Temps de calendaris

Ricard Mas

Barcelona

I ves per on, a l'època del calendari agenda d'*smartphone*, tot connectat al núvol d'internet, un estri tan obsolet continua resistint-se a desaparèixer. La seva història més recent ens l'expliquen les exposicions *Feliç Any Nou: almanacs i calendaris*, a l'espai Zero de la Biblioteca de Catalunya, i *El calendari dels pagesos: 150 anys mesurant el temps*, al Museu Etnològic de Barcelona.

Si preguntéssim a un avantpassat, amb la *ouija* a la mà, què va fer entre el 5 i el 14 d'octubre del 1582, per molta memòria que tingués, no se'n recordaria... I és que, per ordre del papa Gregori, vam passar directament del dijous 4 al divendres 15 d'octubre, aquell any. Però no ha estat la primera barrabassada que hem viscut, amb els calendaris. A tall d'exemple, Juli Cèsar va manllevar un dia al febrer per sumar-lo al seu propi mes –juliol– i gaudir, així, de 31 dies. August no volia ser menys, i va fer el mateix. Total, que ara el febrer consta tan sols de 28 dies.

Sovint obviem el vessant pràctic i informatiu dels calendaris que apareixen en obres d'art. També oblidem que molts calendaris són indestruïbles de la seva qualitat artística. Fem servir els calendaris i els llenquem quan ens deixen de ser útils, tot emulant Cronos quan

devorava els seus fills. El calendari més antic conegut a Catalunya, per exemple, és el *Tapís de la Creació* –del 1100–, actualment a la catedral de Girona. I, amb l'arribada de la impremta, es popularitzen els petits impresos, com ara el famós *Llunari* de Bernat de Granollachs. Els segles XVII i XVIII són per a l'*Almanac* de Diego Torres Villarroel i successors.

Sovint obviem el vessant pràctic dels calendaris que apareixen en obres d'art i que els calendaris són indestruïbles de la qualitat artística

El 1814, però, Ferran VII aboleix la llibertat de premsa, i obliga tothom a comprar l'almanac oficial redactat pel Real Observatorio Astronómico de San Fernando de Cadis, amb un tiratge anual de tres milions d'exemplars! El 1855, s'alliberen els almanacs del monopoli estatal i a Catalunya comença un petit allau de calendaris pràctics, com el *Calendari del pagès* (1856), imprès per Anton Brusi. El 1861 neix el *Calendari dels pagesos*, que enguany celebra el seu 150è aniversari.

El 'Calendari dels pagesos' celebra 150 anys d'existència amb una edició extraordinària ■ AVUI

És interessant d'observar qui il·lustra aquest *Calendari*. El primer autor de les cobertes és el gravador Sadurní. El succeeix, el 1862, el gravador Noguera, que trasllada al boix els dibuixos de Ramon Puiggari. El 1927, tot emprant la tècnica del fotogratat a la ploma, els dibuixos del *Calendari dels pagesos* seran d'Opisso. La publicitat i la il·lustració popular, doncs, passen per les tècniques del gravat al boix i el fotogratat, mentre

que la publicitat més elitista emprava la cromolitografia. En això de la tècnica, també hi havia classes...

I quina diferència hi ha entre un calendari i un almanac? Calendari ve del llatí *calenda*, el primer dia de cada mes. Almanac, de l'àrab *almanâh* –calendari– o *al-mannaakh* –el clima–. La paraula *calendari* s'aplica a

l'organització dels dies de l'any en mesos i setmanes, que imposa un ritme a la societat en consideració als canvis de la lluna, la litúrgia o la política. Els almanacs són calendaris amb dades astronòmiques, pronòstics meteorològics i informacions diverses. En sentit estret, doncs, el *Calendari dels pagesos* és en realitat un almanac.

Sociològicament, quan parlem d'un almanac imprès, estem parlant d'una etapa cultu-

ral en què es democratitzen els coneixements científicotècnics, es globalitza el coneixement de l'ultralocal, i s'estructura el temps d'una manera inèdita fins aleshores. I això és més important del que sembla.

Al tombant del segle XX, nombroses publicacions tan sols possibles gràcies a la tècnica del fotogratat a la ploma, que acolliran els nostres grans nintaires, comencen a publicar almanacs amb continguts diversos: anàlisi de l'any transcurregut, política, llunaris i festivitats, informacions pràctiques, i un llarg etcètera. A cada llar, eren imprescindibles els almanacs de setmanaris com ara *Pèl & Ploma*, *L'Esquella de la Torratxa*, *Cu-Cut!*, o els d'institucions comercials com ara els magatzems Jorba o El Globo. Dalí mateix, amb tretze anys, publica el seu primer dibuix al *Calendari del Patufet* per a 1918 –que aparegué, com la resta d'aquestes publicacions, l'octubre del 1917.

Els calendaris també pateixen modes i estètiques. Sembla que ha passat l'època en què gent normal sortia conilla en calendaris benèfics. Triomfa el *Calendari Pirelli*, reconvertit d'inspiració de camioners en caviar eroticovisual. I com a antídote, el *Calendario romano*, un calendari amb fotografies de capellans bufons, per a excitació de pietoses... i pietosos. Als clàssics, però, encara ens resta, immutable a les modes, el *Calendari dels pagesos*. Per molts anys!

Críticarap

J. M. Hernández Ripoll

Més carn i menys os

La Mala Rodríguez
Sala Apolo, 19 de desembre

Partint de la base que la diversitat rítmica del rap que practica La Mala Rodríguez és molt limitada, no pecarem de blasfems si afirmem que el concert es va fer llarg i avorrit. I això que l'artista de Xerez de la Frontera

amb prou feines va interpretar una dotzena i mitja de cançons. El problema és que les estira com un xiclet, repeteix textos i es dedica a provocar més que a cantar.

L'abús de crear cicles musicals té aquestes conseqüències. Acompanyada d'un guitarra i un bateria, que tocaven sobre un munt de

sons pregravats, els temes de La Mala poden resultar hipnòtics en un primer moment, però tard o d'hora l'oient desperta o aconsegueix sortir de la teranyina sonora per adonar-se que està atrapat en un ritme que no te fi, com tampoc té alts i baixos. Ella s'esforça en cridar l'atenció amb frases poc

afortunades del calibre: "Barcelona és una merda", però ni amb aquestes resulta més atractiva, perquè entre el vestuari i l'estètica general, l'actitud de La Mala s'aproxima més a una versió rapera de Belén Esteban (al marge de les semblances en títols com *Por eso mato*) que a la d'una artista amb subs-

tància poètica.

No es va omplir la sala Apolo per assistir a la presentació del seu nou disc, *Dirty bailarina*. Un àlbum del qual només va interpretar un total de cinc peces, entre elles *No pidas perdón* i *Yo no mato el tiempo*, que mostren una mica més de clarividència que les seves companyes

de pack. De tota manera, després de quatre àlbums i uns quants *maxis*, La Mala hauria de començar a posar una mica més de carn en les seves composicions i deixar-se de ficar tan d'os. Una llàstima, perquè la noia té posat i mostra un domini escènic, encara que li surti distorsionat.